

Zarząd Dróg Miejskich

ul. Chmielna 120
00-801 Warszawa

Do wiadomości:

Zarząd Zieleni m.st. Warszawy

ul. Hoża 13a,
00-528 Warszawa

List otwarty w sprawie planów nasadzeń na Placu Centralnym w Warszawie

W dniu 17 lutego 2023 na stronie Zarządu Dróg Miejskich ukazał się artykuł pt.: „PLAC CENTRALNY – CZYLI ZIELONA REWOLUCJA W SAMYM CENTRUM STOLICY”, z którego można się dowiedzieć o planowanych pracach w obrębie wspomnianego obszaru.

Jako przyrodnicy, doceniamy inicjatywę i cieszymy się z planów zwiększenia powierzchni terenów zielonych, w tym nowych nasadzeń drzew i krzewów. Jest to dobry kierunek zagospodarowania przestrzennego miasta, szczególnie w dobie zmian klimatycznych i postępującej utraty bioróżnorodności. Niepokoją nas jednak podane przez Państwa informacje co do składu gatunkowego drzew, które mają być sadzone.

Wśród gatunków drzew na pierwszym miejscu została wymieniona robinia akacjowa. Pochodzi ona z Ameryki Północnej, dawniej była chętnie sadzona m.in. ze względu na walory estetyczne i odporność na warunki środowiska, jednak obecnie uznaje się ją za groźny inwazyjny gatunek obcy [1,2]. Według klasyfikacji Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska robinia akacjowa ma czwarty, najwyższy stopień inwazyjności, zarezerwowany dla gatunków obecnych na dużym obszarze Polski i mających bardzo istotne znaczenie w skali kraju [2,3,4]. W analizie stopnia inwazyjności gatunku (Harmonia^{+PL} - procedura oceny ryzyka negatywnego oddziaływania inwazyjnych i potencjalnie inwazyjnych gatunków obcych w Polsce) wpływ robinii akacjowej na środowisko poprzez konkurencję, zaburzenie czynników biotycznych i abiotycznych został oceniony jako duży [5,6]. Gatunek ten rozprzestrzenia się przez odrosty korzeniowe oraz nasiona. Usunięcie glebowego banku nasion tego gatunku jest praktycznie niemożliwe, gdyż nasiona dzięki spoczynkowi fizycznemu są w stanie przetrwać w glebie co najmniej kilkadziesiąt lat. Równie trudny do usunięcia jest system korzeniowy tego gatunku, a każde jego naruszenie skutkuje silną reakcją odroślową.

Miasta, nawet ich najbardziej zurbanizowane fragmenty, nie są "wyspami" izolowanymi od otoczenia. Nasiona rosnących na ich terenie roślin mogą się przemieszczać nieraz na duże odległości, co w przypadku inwazyjnych gatunków obcych jest drogą do kontynuowania inwazji. Dlatego nie można uznać sadzenia gatunku inwazyjnego za nieszkodliwe dla przyrody tylko dlatego, że ma to miejsce w mieście. W szczególności w Warszawie, która sąsiaduje z Kampinoskim Parkiem Narodowym, należałoby pod tym względem zachowywać ostrożność. W Puszczy Kampinoskiej szereg inwazyjnych gatunków roślin, w tym właśnie robinia akacjowa, zagraża bioróżnorodności, między innymi murawom napiaskowym, a na walkę z tymi gatunkami poświęcane są duże nakłady finansowe [7]. Także w rezerwacie przyrody "Las Bielański" i w jego otulinie prowadzone są działania ograniczające występowanie tego gatunku [8]. Wprowadzanie do środowiska kolejnych osobników może skutkować wzmocnieniem już istniejącej populacji zarówno poprzez zwiększenie podaży diaspor, jak i poprzez nowe możliwości rekombinacji genetycznej.

Sadzenie w centrum miasta robinii akacjowej jest również niepożądane z tego względu, że wspiera kształtowanie niewłaściwych postaw w stosunku do zieleni ozdobnej. Obecność groźnych gatunków inwazyjnych w przestrzeni publicznej "oswaja" je, mylnie sugeruje, że nie są tak dużym problemem. W naszej ocenie zieleń w tak reprezentacyjnym miejscu jak centrum stolicy powinna być komponowana z zachowaniem najwyższych standardów [9], w tym z poszanowaniem przyrody.

Mimo że obce gatunki drzew mogą być atrakcyjne wizualnie, dobrze dostosowane do warunków panujących w mieście i łatwo dostępne, to nie jest niemożliwe zaprojektowanie zieleni z użyciem gatunków rodzimych, lub przynajmniej bez gatunków inwazyjnych i pochodzących z innych kontynentów. Poza robinia akacjową, również część spośród pozostałych wymienionych w Państwa tekście gatunków drzew to gatunki obce. W naszej ocenie cała lista planowanych do posadzenia gatunków (zarówno drzew, jak i krzewów oraz roślin zielnych) powinna zostać jeszcze raz sprawdzona pod kątem ich możliwego wpływu na przyrodę. Prosimy o weryfikację listy planowanych gatunków, usunięcie z niej inwazyjnej robinii akacjowej oraz rozważenie zastąpienia pozostałych obcych gatunków rodzimymi. Bardzo polecamy Państwu skorzystanie z pomocy botaników, którzy będą potrafili doradzić w sprawie wyboru najbardziej adekwatnych rodzimych alternatyw dla wybranych przez Państwa obcych gatunków. My, niżej podpisani, również deklarujemy chęć pomocy - w razie potrzeby mogą się Państwo skontaktować z tymi spośród osób niżej podpisanych, przy których nazwiskach widnieje gwiazdka (*).

Treść listu została opublikowana na stronie internetowej inicjatywy Nauka dla Przyrody: <https://naukadlaprzyrody.pl/>

1. dr Justyna Kierat, biolog, Instytut Botaniki, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński
2. * Karolina Nawrot, prezeska Fundacji Kwietnej
3. Joanna Rayss, Prezes Zarządu Stowarzyszenia Architektury Krajobrazu
4. Karol Podyma, członek zarządu Stowarzyszenia Architektury Krajobrazu
5. Aleksander Lech, Członek Zarządu Stowarzyszenia Architektury Krajobrazu
6. dr hab. Szymon Jastrzębowski, prof. IBL; Zakład Hodowli Lasu i Genetyki Drzew Leśnych, Instytut Badawczy Leśnictwa
7. dr hab. Agnieszka Nobis, prof. UJ, Instytut Botaniki, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński
8. prof. dr hab. Marcin Zych, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego
9. Anna Kęmbłowska, botanik
10. prof. dr hab. Barbara Tokarska-Guzik, botanik, Instytut Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska, Wydział Nauk Przyrodniczych, Uniwersytet Śląski w Katowicach
11. * Anna Otręba, dr nauk o ziemi, leśnik i ogrodnik
12. Aleksandra Żmuda, Instytut Botaniki, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński
13. Waldemar Kamiński, Radny Dzielnicy Białołęka, Przewodniczący Komisji Ochrony Środowiska
14. mgr inż. Rafał Maciaszek, ekspert SGGW od inwazyjnych gatunków obcych, Instytut Nauk o Zwierzętach Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
15. * dr Wojciech Zarzycki, ekolog, Polska Szkoła Dendrologii i Arborystyki, prezes Stowarzyszenia "Pluma Verde"
16. Witold Szwedkowski, edukator, Miejska Partyzantka Ogrodnicza
17. Renata Brząkała - liderka lokalnej Grupy OTOP (Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków)
18. * dr inż Marcin Grabowski, Katedra Ekofizjologii Bezkręgowców i Biologii Eksperymentalnej, Wydział Biologii Środowiskowej
19. * Mikołaj Siemaszko, ogrodnik, popularyzator wiedzy przyrodniczej, Czechowiczanie dla Przyrody
20. Sławomir Kasjaniuk, popularyzator wiedzy przyrodniczej
21. dr. hab. Paulina Kramarz, prof. UJ, Instytut Nauk o Środowisku, Uniwersytet Jagielloński
22. Anna Muszewska, dr hab, Instytut Biochemii i Biofizyki Polskiej Akademii Nauk
23. mgr Adam Kapler, botanik niezależny, Centrum Ochrony Mokradeł
24. dr hab. Zofia Prokop, Instytut Nauk o Środowisku, Wydział Biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego
25. dr hab. inż. Jan Zarzycki, prof. URK; biolog, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji
26. * Izabela Sachajdakiewicz, Zespół ekspertów Barszcz.edu.pl
27. dr hab. Dariusz Wysocki, Instytut Nauk o Morzu i Środowisku, Uniwersytet Szczeciński

28. Agnieszka Pajdak-Stós, Instytut Nauk o Środowisku, Uniwersytet Jagielloński
29. dr Maria Gołąb, biolog środowiskowy, Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk
30. dr hab. Karolina Bącela-Spychalska, prof. UŁ
31. * dr hab. inż. Anna Gazda, Katedra Bioróżnorodności Leśnej, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
32. dr hab. Wojciech Solarz, prof. IOP PAN, Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk
33. prof. dr hab. Piotr Skubała, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Przyrodniczych
34. dr hab. Łukasz Michalczyk, prof. UJ, Wydział Biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Literatura

- [1] Vítková, M., Müllerová, J., Sádlo, J., Pergl, J., & Pyšek, P. (2017). Black locust (*Robinia pseudoacacia*) beloved and despised: A story of an invasive tree in Central Europe. *Forest ecology and management*, 384, 287-302.
- [2] Tokarska-Guzik, B., Dajdok, Z., Zając, M., Zając, A., Urbisz, A., Danielewicz, W., & Hołdyński, C. (2012). Rośliny obcego pochodzenia w Polsce. *Warszawa: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska*.
- [3] Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (2014). Kodeks dobrych praktyk Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia.
https://projekty.gdos.gov.pl/files/artykuly/36446/Kodeks_Dobrych_Praktyk_icon.pdf
- [4] Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska: Robinia akacjowa.
<http://projekty.gdos.gov.pl/kdpo-robinia-akacjowa>, dostęp 01.03.2023
- [5] Danielewicz W., Mirski P., Gazda A. 2018. Ankieta oceny stopnia inwazyjności *Robinia pseudoacacia* L. w Polsce, na podstawie protokołu *Harmonia+PL* – procedura oceny ryzyka negatywnego oddziaływania inwazyjnych i potencjalnie inwazyjnych gatunków obcych w Polsce. Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. www.projekty.gdos.gov.pl/igo, data dostępu: 03.03.2023

[6] Danielewicz W., Mirski P., Gazda A. 2018. *Robinia pseudoacacia* L. – Karta informacyjna gatunku. Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. www.projekty.gdos.gov.pl/igo, data dostępu: 03.03.2023

[7] Otręba A., Michalska-Hejduk D. (red.) 2014. Inwazyjne gatunki roślin w Kampinoskim Parku Narodowym i w jego sąsiedztwie. Kampinoski Park Narodowy

[8] Gazda A., Miścicki S (2012) Przekształcanie drzewostanów robiniowych w rezerwacie przyrody - koncepcja i realizacja. Studia i materiały CEPL w Rogowie 33, 4:74-80

[9] Brundu, G., & Richardson, D. M. (2016). Planted forests and invasive alien trees in Europe: a code for managing existing and future plantings to mitigate the risk of negative impacts from invasions.